

[Lilli Gyldenkilde]

Der har lige været en stor sag, som aviserne har været fyldt med, om, at der faktisk var 80.000 mennesker, der ikke kunne komme ind under delpensionsloven, fordi de ikke havde været tilknyttet ATP-ordningen længe nok. Det vil sige, at delpensionsordningen også bygger på tilknytning til arbejdsmarkedet; det kan man ikke komme uden om.

Derfor ville der være langt større fornuft i at lave en bedre efterlønsslov, udbygge den, give bedre muligheder inden for efterlønssloven. For at klare den del, som jeg godt ved er der – det kan være hjemmegående husmødre, det kan være andre grupper, som har brug for også at kunne gå på en slags førtidspension i den alder – kunne man så lave en særskilt ordning, for selvfølgelig skal de også have muligheden. Det ville være langt bedre.

Nu får man altså blandet arbejdsmarkedsløvgivningen over i sociallovgivningen, hvor vi tidligere i arbejdsmarkedssammenhæng altid har sagt: lad os ikke få sociallovgivningen blandet ind i vores område. Nu sker det omvendte altså, så der er sammenhæng i, at vi diskuterer begge dele, når vi diskuterer denne sag.

Men tro ikke, at det ikke har sammenhæng med, at man skal have været tilknyttet arbejdsmarkedet i en vis årrække for at kunne få delpension; det skal man faktisk, det er ganske mange år ifølge de ATP-krav, der står i delpensionsforslaget.

Kaj Poulsen (S):

Det, der kalder mig op, er, at ministeren siger, at dette forslag omfatter andre persongrupper, end delefterlønssforslaget omfatter. Det er altså ikke rigtigt. Ifølge delpensionsforslaget skal man have indbetalt til ATP i 10 år inden for de sidste 20 år. På efterlønssordningen skal man have været medlem i 10 år inden for de sidste 15 år, så vidt jeg husker; altså en lidt strammere betingelse, det er korrekt. Men det omfatter præcis de samme mennesker, og hvis det var det, der var problemet, så kunne vi måske finde ud af at lave andre overgangsordninger, og for at det måske også kunne omfatte en betydelig større personkreds, hvis det er det, ministeren ønsker, så kunne man også lave overgangsordninger på efterlønssordningen, som herefter ville være betydelig bedre at administrere

end det, socialministeren nu ønsker at gennemføre.

Ministeren kan ikke påstå, at der kommer flere mennesker ind under denne ordning end under efterlønssordningen. Der er mulighed for at få de samme personer ind under begge ordningerne.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Ministeren sagde, at betænelighederne med hensyn til udbredelsen af mere deltid ikke gjaldt, for her snakkede vi jo kun om de 60–67-årige. Det gælder jo alligevel, for man skal have deltid indført i de overenskomster, hvor den ikke er der i dag.

Men mener ministeren, at det ville være muligt at sikre, at en 62-årig deltidspensionists deltidsarbejde forsvinder, den dag den 62-årige trækker sig helt tilbage fra arbejdsmarkedet, og at det stykke deltidsarbejde så konverteres til fuldtidsarbejde igen? Det tror jeg ikke ministeren kan sikre, og på den måde kommer der mere deltidsarbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 116:

Forslag til lov om ændring af bistandsloven. (Ændring af kontanthjælpsregler m.v.).
(Fremsat 13/12 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Mette Groes (S):

Lad mig først gøre det klart, at jeg er helt enig i det princip, der ligger bag lovforslaget.

[Mette Groes]

Det er rigtigt at sikre, at folk ved, hvad de har ret til, og det er rigtigt at sørge for, at ydelserne er ens over hele landet.

Problemet bliver så at indrette systemet sådan, at ydelserne imødekommer de behov, som folk faktisk har, og her synes jeg det kniber alvorligt. Det er udmærket at klare boligudgifterne og give et bidrag til dækning af børneudgifter, men grundydelsen på 2.579 kr. månedlig for enlige er for lav for slet ikke at tale om de 2.193 kr., man får efter ni måneder, og de meget lave beløb til de unge.

Jeg vil godt bede ministeren give et bud på, hvordan man skal klare fagforeningskontingent, arbejdsløshedskontingent, daginstitutionsbetaling, afdrag på afbetaling, telefon, forsikringer, TV-licens for slet ikke at tale om nødvendig bil for dette beløb og samtidig få tøj på kroppen og mad i munden. Dertil kommer, at det meget lave maksimum på 4.400 kr. pr. måned vil hindre dem, der ikke har haft højere indtægter end dette beløb før, i at udnytte alle tre ydelser, hvis de da ikke har en meget lav boligudgift.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at maksimum i forsøgsperioden var 900 kr. højere. Der er altså tale om en klar og uacceptabel forringelse.

Når det drejer sig om uddannelseshjælp, så jeg gerne en præcisering af, at den hjælp, der kan gives uden tilbagebetalingsvilkår, kan strække sig over mindst fire år, en meget almindelig længde for en mellemuddannelse. Det er vigtigt at præcisere, at samtlige udgifter i forbindelse med uddannelsen dækkes, transport, kursusudgifter, bogudgifter, udgifter til børnepasning osv. Jeg tror ikke, der kan være nogen som helst tvivl om, at vi får brug for et rådighedsbeløb, et beløb, som kommunerne kan anvende i ganske særlige situationer. Jeg tænker på arbejdsløshedsforsikring, transportudgifter i forbindelse med samkvemsret, særlige handicapudgifter, udgifter til børns deltagelse i fritidsaktiviteter og til i en periode at forbedre særlig nedslidte familiers levevilkår en smule. Vi ved, at lang tids offentlig forsørgelse på et lavt niveau indebærer alle muligheder for problemer, alkohol, vold, problembørn og isolation. Det kan ikke være meningen med et nyt lovforslag at medvirke til dette.

En lille ting: i lovens § 2 fraviges nu krav om dansk indfødsret for en kvinde, der er gift med eller senest har været gift med en

mand med dansk indfødsret. Denne regel foreslås ophævet i den hellige ligestillings navn. Men vil man ligestilling, så ville det efter min mening være en langt bedre idé at give mændene samme vilkår som kvinderne.

Til sidst: socialministeren skriver i sin fremsættelsestale, at der er overvejende tilfredshed med forsøget; af socialforskningsinstituttets undersøgelse »Kontanthjælpsforsøget set med klienternes øjne« fremgår det imidlertid, at 43 pct. af klienterne foretrak det gamle regelsystem, 32 pct. det nye. Det afgørende for klienterne var naturligt nok, hvilket system de fik mest ud af, og det synes de altså de gjorde af det gamle system. Det bør vi være opmærksom på, for det er jo da deres sag, vi kæmper for.

Socialdemokratiet kan ikke give tilslutning til lovforslaget i dets nuværende form, men medvirker gerne til et udvalgsarbejde efter de ideer, som netop er skitseret.

Karen Højte Jensen (KF):

14 kommuner spredt ud over landet har fra 1. oktober 1984 deltaget i et forsøg, hvor kontanthjælpen er blevet beregnet efter en model med faste ydelser, og det er på baggrund af disse forsøg, at der nu foreligger et lovforslag, hvorefter denne ordning skal gøres permanent.

Forsøget med faste ydelser skal ses i lyset af de ideer og tanker, som lå bag indførelsen af bistanndsloven. Den individuelle behovsbestemmelse ud fra et helhedsprincip i det enkelte tilfælde har vist sig vanskelig og lidet hensigtsmæssig at foretage. Den enkelte bistanndsmodtager har haft svært ved at gennemskue kriterierne for den økonomiske hjælp.

Forslaget om faste ydelser indeholder tre elementer. Der gives en grundydelse, som er bestemt til at dække udgifter til mad, tøj og andre faste udgifter bortset fra boligudgifter, og dertil et boligtillæg, der skal dække alle udgifter efter regning; derudover er børnefamilier berettiget til et børnetillæg til hvert barn under 18 år svarende til summen af faderens og moderens normalbidrag, og for det første barn er der en forhøjelse.

Hvilke fordele har den nye model så i forhold til den eksisterende model? For det første medfører reglerne om faste ydelser, at det bliver mere overskueligt for ansøgeren, hvad

[Karen Højte Jensen]

denne er berettiget til at få i hjælp. Ansøgeren skal ikke forelægge alle enkeltheder i sin økonomi. På den måde skabes der et bedre grundlag for at bevare værdigheden og selvrespekten under økonomiske vanskeligheder.

For det andet viser de gennemførte forsøg med faste ydelser, at kommunerne får frigjort administrative ressourcer, som de bl.a. kan anvende til forbedring af rådgivning og vejledning eller til iværksættelse af anden forebyggende virksomhed. Dette er helt afgørende for, at man kan leve op til bistanndslovens fornemste opgave, nemlig at den enkelte bistanndsmodtager igen bliver i stand til at klare sig selv.

For det tredje sker der en betydelig forhøjelse af børnetillægget; kontanthjælpen omlægges således til fordel for børnefamilierne, herunder de enlige forsørgere.

I forbindelse med forsøget med faste ydelser blev der nedsat en følgegruppe, som skulle forestå vurderingen af forsøget. I rapporten fra følgegruppen gives der klart udtryk for, at der er store fordele ved en sådan ordning, men der peges dog også på problemer, som kan opstå, hvis vi bruger forsøgsmodellen uændret.

I det lovforslag, vi i dag behandler, er der derfor bl.a. taget højde for det problem, der rejses i forbindelse med revalidering. Personer, som skal revalideres, sikres rimelige økonomiske vilkår, således at der vil være et incitament til at gennemgå en revalidering.

Intentionerne med en model, hvor kontanthjælpen er fastlagt, er altså at gøre op med den usikkerhed og uværdighed, som mange brugere af det sociale system har følt. Dertil kommer, at den enkelte borger, som har behov for hjælp, kan gøre sig bekendt med sine rettigheder.

Fra konservativ side kan vi tilslutte os lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg synes, der er brug for, at vi rimelig hurtigt får pillet i det mindste en del af fløskerne ud af denne debat.

Fra Karen Højte Jensen talte om, at sigtet med dette lovforslag var at fjerne usikkerheden, følelsen af uværdighed hos klienten, gengive vedkommende selvrespekten og troen på eget værd, blev der måske også sagt.

Så kunne jeg godt tænke mig at få forklaret, hvordan man gengiver klienten selvrespekten ved at lave en ordning, som gør, at klienten kan gennemskue helt sikkert: nu går jeg ned i hjælp. Thi dette her handler jo om – fru Mette Groes var allerede inde på det – at hvis vi sammenholder forsøgsreglerne og lovforslaget, så har man blandt andre ting sænket det niveau, der før lå omkring arbejdsmarkedets mindsteløn, ned til dimittendsatsen. Man har altså forringet yderligere, og vi ved allerede, at forsøgsreglerne i forhold til den nugældende bistanndslov for visse grupper rummede forringelser. Det, dette her altså bl.a. handler om, er, at man for bestemte grupper – og det rammer især unge og enlige uden børn – for præcis disse grupper gør det meget vanskeligere at få tingene til at hænge sammen.

Jeg kunne godt tænke mig, om fru Karen Højte Jensen ville præcisere: er det i sig selv et fremskridt, at man kan gennemskue reglerne fuldt ud, eller spiller det nogen rolle, på hvilket niveau ydelserne ligger? For mig er der nemlig en sammenhæng. Det er ikke givetvis en fordel, at systemet er 100 pct. gennemskueligt, hvis det, folk kan se, er, at de ikke kan leve af det, de får.

Derfor må vi vide, om disse udtalelser om selvrespekt og fjernelse af usikkerhed kun går på gennemskueligheden i systemet, for så kan man jo lave endnu langt enklere systemer end det, vi er ved at få. Eller betyder det også noget, på hvilket niveau ydelserne ligger? Jeg mener, det er dér, vi skal hen for at slippe for alt den snak frem og tilbage om at fremme den enkeltes selvrespekt, og hvad ved jeg.

Thor Pedersen (V):

Indledningsvis vil jeg gerne takke ministeren for fremsættelsen af dette meget gennemarbejdede lovforslag. Der er tale om et lovforslag, der på samme tid er forenkende og umiddelbart sikrer, at personer, der er udsat for social nød, får udbetalt retsbestemte ydelser og ikke ydelser efter skøn.

Vi finder i venstre, at vi med denne ændring af vor sociale lovgivning bedre tilgodeser den enkeltes værdighed. Der vil således ikke længere være tale om, at en person eller familie i social nød skal blotlægge alle personlige økonomiske forhold for sagsbehand-

[Thor Pedersen]

lere for at opnå den skønmæssige ydelse. Forenklingen er jo så omfattende, at enhver stort set selv umiddelbart vil kunne beregne, hvor stor en samlet bistand man har ret til.

Dette lovforslag er blevet til efter forsøg i 14 kommuner, der har haft det resultat, at samtlige disse kommuner har anmodet om at måtte fortsætte med denne ordning med faste ydelser. Det ville være en besnærende tanke, at alle lovforslag i dette ting først blev gennemført efter en succesfyldt forsøgsperiode – sikken et slaraffenland vi ville komme til at leve i.

Lovforslaget omfatter som forsøgsmodellen tre elementer. For det første en grundydelse til dækning af kost, tøj og faste udgifter eksklusive bolig, for det andet et boligtillæg dækkende boligudgiften inklusive vand, el, gas og varme – vel at mærke de faktiske udgifter – og for det tredje et børnetillæg til hvert barn under 18 år svarende til summen af faderens og moderens normalbidrag, for det første barn dog $\frac{1}{2}$ af dette beløb.

På grund af forbedring af børnetillægget medfører forslaget en omfordeling af kontanthjælpen til fordel for børnefamilierne, herunder bl.a. de enlige forsørgere, og jeg beder her hr. Tinning være opmærksom på, at der ikke i dette forslag er tale om nogen form for besparelse; det fremgår ganske tydeligt af bemærkningerne. Der er tale om merudgifter i 1987 på 31 mill. kr. og i 1988 på 42 mill. kr., og det er væsentligst de svageste, de lavestlønnede, børnefamilierne, de enlige med børn, der bliver tilgodeset.

Rapporten fra den følgegruppe, der har fulgt forsøgene i de 14 kommuner, giver klart udtryk for, at der er store fordele ved anvendelse af faste regler. Bl.a. anføres det, at forsøgskommunerne har fået frigivet administrative ressourcer, der i stedet anvendes til rådgivning og vejledning.

Forsøgsrapporten omtaler problemerne ved fastsættelse af hidtidigt levestandard, idet hjælpen som en individuel grænse havde det hidtidige levestandard. Dette er i lovforslaget forenklet, således at der i et vist omfang kan ydes hjælp uden hensyn til tidligere indtægter. Dette kan ske, hvis summen af grundydelse, boligtillæg og børnetillæg ikke overstiger, hvad der kan ydes til dimittenderne i arbejdsløshedsforsikringsordningen. Alene i de tilfælde, hvor beregningen af den samlede hjælp overstiger dimittendniveauet, har de

hidtidige indtægter betydning, og her kan hjælpen ikke overstige 90 pct. af hidtidig indtægt. Der vil således i lovforslaget være tale om en forbedring for de laveste indtægtsgupper ved beregningen af den samlede ydelse.

Det er også væsentligt at fremhæve, at når det besluttes at yde hjælp til revalidering efter § 42, så ydes hjælpen altid med fuld grundydelse, boligtillæg og børnetillæg. Dette er også en forbedring som følge af forsøget.

Efter venstres mening er dette lovforslag et klart fremskridt. Det tilgodeser i større udstrækning de svage og vanskeligt stillede, det forbedrer børnefamiliernes vilkår. De berørte er ikke underkastet et skøn, men ved umiddelbart, hvad de har krav på og ret til. At der så samtidig hermed sker en formindskelse af det administrative arbejde, således at der frigøres ressourcer til brug for, hvad der er lige så vigtigt for mennesker i vanskelige situationer, nemlig råd og vejledning, ja, det er så et yderligere gode.

Vi hilser derfor i venstre dette lovforslag velkommen og vil give det en positiv udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Hr. Thor Pedersen skal have tak, fordi han gjorde mig opmærksom på, at der i bemærkningerne til lovforslaget findes en beregning, der handler om, at de økonomiske konsekvenser viser en merudgift. Jeg kan sige til hr. Thor Pedersen, at det havde jeg såmænd set.

Det, vi så snakker om, hr. Thor Pedersen, er dette: sker der så ikke besparelser? Nej, siger hr. Thor Pedersen, det gør der da ikke, fordi der jo er en merudgift. Ja men dette her handler jo om en omfordeling mellem forskellige grupper af kontanthjælpsmodtagere; der er altså nogle, der får noget mere, og der er nogle, der får noget mindre. Og så vil jeg godt have, at hr. Thor Pedersen skærer ud i pap for os, hvordan det lige præcis er de svage grupper, der især bliver hjulpet. Det var faktisk påstanden i indlægget.

Det passer jo ikke. Det er især de unge, og det er især de enlige uden børn, som vil blive ramt af denne ændring. Men vi har jo fået et materiale om, hvordan det gik, når man brugte bestemmelserne under forsøget, og så

[Tinning]

kan vi jo prøve at sjusse os til – det vil vi selvfølgelig bede ministeriet regne på – hvad der sker nu, når man oven i løbet ændrer forsøgsreglerne, sådan at der også er andre grupper, der bliver ramt. Jeg vil godt have, at hr. Thor Pedersen forklarer os: hvad er det præcis for svage grupper, vi især hjælper?

Så vil jeg også godt have, at hr. Thor Pedersen forklarer mig, hvordan vi støtter den enkeltes værdighed, tror jeg det hed, ved, at vedkommende har chance for at gennemskue: nu ved jeg helt sikkert, at jeg får udbetalt et beløb, jeg ikke kan leve af. Hvad er, om jeg så må sige, den socialpolitisk fornuftige linje i det, og hvor er den menneskelige værdighed i det?

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Nu ved jeg ikke, om hr. Tinning mener, at samtlige grupper i det danske samfund hører til gruppen af svagt stillede. Det er ikke mit synspunkt.

I dette lovforslag er det venstres opfattelse, at den svage gruppe, som man hjælper, primært er børnefamilierne, ved, at børnetillægget i virkeligheden bliver næsten dobbelt så stort som det, der gælder i dag, og man hjælper også den enlige, den enlige far eller den enlige mor. De helt lavtlønnede er dem, der i dag ville få udbetalt under dimittendsatsen. De får nu som minimum udbetalt dimittendsatsen. Det er også en forbedring i forhold til de regler, der gælder i forsøgsmodellen.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Lad os starte med børnefamilierne. Det er rigtigt nok, at der sker en fordobling af børnetillægget. Der sker så samtidig også det nye, at nu skal enlige forsørgere til at fortælle, hvor meget deres børn tjener; det har man ikke skullet før. Hvis deres børn nemlig tjener noget som helst, vil det blive fradraget i børnetillægget. Jeg ved ikke, om hr. Thor Pedersen vil være rar at fortælle mig, hvordan det er i overensstemmelse med hr. Thor Pedersens linje om, at nu skal vi sikre, at folk ikke skal sidde på socialkontoret og fremlægge alle mulige oplysninger til kontrol osv. Hvordan hænger de dele sammen?

En anden ting: nej, jeg mener ikke, at alle mulige grupper i dette land er svage grupper. Der er masser af grupper, som ikke kan kaldes svage. Der er selvfølgelig også kontanthjælpsmodtagere, som har antagelige muligheder for at få tingene til at hænge sammen. Men jeg spurgte hr. Thor Pedersen: hvilke svage grupper bliver hjulpet i og med dette lovforslag og i forhold til hvad? Og udgangspunktet var, at vi for folk uden hidtidige indtægter førhen havde en grænse, som var arbejdsmarkedets mindsteløn. Den er nu flyttet ned – altså ikke hævet. Den er sænket, flyttet nedad, sådan at den nu ligger på dimittendsatsen, og så spørger jeg: denne flytning af grænsen i forhold til forsøgsreglerne, hvilken forbedring for hvilke svage grupper rummer den? Det må være til at give et rimelig klart svar på.

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Jeg skylder hr. Tinning lige at gøre svaret vedrørende værdigheden færdigt. Set fra venstres synspunkt er det en klar menneskelig gevinst, at der er ydelser, man har krav på, og at man ikke fornemmer, at det er noget, man skal tigge om eller bede om eller dokumentere for at få. Retsbestemte ydelser finder vi er en menneskeligt langt bedre løsning end skønmæssigt udbetalte ydelser.

Med hensyn til, hvem der er blevet de svage grupper, og hvem der bliver tilgodeset, undrer det mig, at hr. Tinning kan påstå, at den almindelige kontanthjælpsmodtager uden børn er blevet svagere stillet, at familier med børn er blevet svagere stillet, og at den enlige med børn også er blevet svagere stillet. Ja men hvordan i alverden skulle det så komme til at koste henholdsvis 31 mill. kr. mere i 1987 og 42 mill. kr. mere i 1988? Det er selvfølgelig, fordi der må være nogle, der får det bedre, og når vægten er lagt på børnefamilier, ja, så har børnefamilier alt andet lige fået det bedre i forhold til det, der er gældende i dag.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Der er ikke nogen grund til at fortsætte. Vi må så spørge ministeren: når man flytter grænsen fra arbejdsmarkedets mindsteløn

[Tinning]

ned til dimittendsatsen, hvilke præcise forbedringer for hvilke svage grupper ligger der så i det? Det var det, der var spørgsmålet.

Og så i anledning af hr. Thor Pedersens bemærkninger: der er det særlige ved menneskelig værdighed, at på et eller andet tidspunkt bliver det nødvendigvis sådan, at virkeligheden også skal ind i billedet. Det er ikke for os at se menneskeligt værdigt at præsentere en modtager af kontanthjælp for en model, som garanterer vedkommende: nu går du ned i hjælp, og vi vil godt sige, at vi forbedrer din retssikkerhed og din tryghed, for systemet er helt igennem gennemskueligt. Det har for os at se ikke det fjerneste at gøre med menneskelig værdighed.

Om vi giver mulighed for, at kontanthjælpsmodtagerne kan blive behandlet med bare en smule menneskelig værdighed, har faktisk en meget tæt sammenhæng med ydelsesniveauet. Det er det, hele diskussionen handler om, og der er ikke noget at sige til, at hr. Thor Pedersen foretrækker de almene ideologiske falbelader og går helt uden om niveauet.

Endelig vil jeg sige, at jeg ikke har hævdet, at alle mulige grupper går ned i hjælp med dette system. Jeg har sagt, at der er grupper, som får det bedre, end de har det efter den gældende bistandslov, men der er også nogle, der får det dårligere, fordi der netop er tale om en omfordeling; og det er sådan, at der er nogle svage grupper, som bliver ramt. Detaljerne kan vi så tage i udvalget. Det tror jeg ikke vi når længere med.

Men jeg er nødt til at sige til hr. Thor Pedersen: snakken om menneskelig værdighed har en begrænsning, i det øjeblik man bevæger sig ud i det virkelige liv.

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Det er rigtigt, når hr. Tinning fremfører, at begrænsningen ligger i det virkelige liv. Og hvad er det virkelige liv? Det er, at der her er tale om nogle regler og nogle ordninger, der administreres af kommunerne. Og hvad er det, vi møder ude i kommunerne, de af os, der er så heldige at have vores gang dér? Ja, det er, at mange af de grupper, der har brug for den sociale bistand, er meget tilbageholdende med at møde op på rådhuset, fordi de finder det uværdigt at skulle blotlægge fami-

liens samlede økonomi, og for mange er det sidste, de gør, at vandre op til den sociale forvaltning.

Det, der vil ske nu, er, at alle ved, de har ret til en fast ydelse, og det skulle for mig med den information og den erfaring, jeg er i besiddelse af, gøre det lettere for mange grupper at møde op og få, hvad de har krav på og ret til.

Agerschou (SF):

Den 4. december 1985 udsendte socialministeren en pressemeddelelse om kontanthjælpsforsøget. I sin form fremtrådte pressemeddelelsen som en reaktion på socialstyrelsens rapport om forsøget med faste ydelser efter bistandsloven.

Desværre må der være sket et kiks et eller andet sted med hensyn til indholdet. Enten er pressemeddelelsen blevet fabrikeret, inden rapporten var færdig, eller også har forfatteren til pressemeddelelsen ikke orket at læse rapporten. I hvert tilfælde er der en skærende modsætning mellem det, socialministeren påstår rapporten fortæller, og det, man kan læse sig til, hvis man gør sig den ulejlighed at studere rapportens vurderinger. Blot et enkelt eksempel: socialministeren mener, at det er dokumenteret, at beregningen af hjælpen er blevet væsentlig enklere og mere overskuelig for den, der skal have hjælp, mens man på side 8 i rapporten kan læse, at kontanthjælpsforsøget tilsyneladende ikke har medført større ændringer i kontanthjælpsmodtageres opfattelse af den behandling, de modtager, eller af måden, hjælpen beregnes på.

Ved en så letfærdig måde at arbejde på er det med bange anelser, man går i gang med behandlingen af ministerens lovforslag, og ganske rigtigt: lovforslaget tager ikke i særlig grad højde for de problemer, man i praksis er stødt på i forsøgs kommunerne i løbet af det år, hvor man har arbejdet efter modellen.

Lad mig med det samme slå fast, at vi i SF går ind for et system med faste ydelser. Det gør vi ikke bare, fordi de nuværende regler bygger på et skønprincip, der for det første gør det umuligt for den enkelte kontanthjælpsmodtager at regne ud, hvad den pågældende egentlig har krav på, og for det andet virker meningsløst umyndiggørende, fordi éns økonomi skal endevendes i detaljer

[Agerschou]

i både fortid, nutid og fremtid; men vi går også ind for faste ydelser, fordi skiftende regeringer lige siden bistanndslovens ikrafttræden har været overraskende enige om at gøre kontanthjælpsafsnittet i bistanndsloven så indviklet og kompliceret som overhovedet muligt. Umiddelbart virker det, som om enhver socialminister siden 1976 med respekt for sig selv har følt sig forpligtet til at sætte nogle ekstra sætninger på diverse kontanthjælpsparagraffer og helst flere gange om året. Resultatet er, at kontanthjælpsafsnittet med den tilhørende strøm af kaotiske ministerielle cirkulærer ligner en jungle efter regntiden, så ingen efterhånden er i stand til at gennemskue reglerne.

Vi er altså interesserede i, at der bliver gennemført en model med faste ydelser, men det ville efter vores opfattelse have været praktisk, hvis socialministeren som før nævnt havde taget højde for de problemer, man havde været ude for i forsøgskommunerne. F.eks. står det klart, at grundydelsen til unge og enlige – de sidste specielt efter 9 måneder – er for lav. Det medfører, at det er umuligt for de pågældende ud af grundydelsen at betale fagforenings- og A-kassekontingent, og det kan da ikke være et socialpolitisk formål for socialministeren.

Endvidere har ministeren fundet på at indføre dimittendsatsen i sit lovforslag. Efter forsøgsreglerne var det arbejdsmarkedets mindsteløn, der blev anvendt som hidtidigt levestandard, hvis ikke der tidligere havde været indkomst. Nu foreslår socialministeren dimittendsatsen anvendt i stedet for, og den er ca. 900 kr. lavere. Det bliver ikke sjovt for dem, der kommer ud for det, og specielt mener vi, at en række enlige forsørgere vil blive hårdt ramt.

Der er mange nye problemer i ministerens lovforslag, og så sker der det, at der opstår mange problemer i praksis, som socialministeren med sit forslag ikke rører ved. Der bliver meget at opklare under udvalgsarbejdet, og det vil SF love at bidrage til. Vi regner med, at udvalgsarbejdet bliver både langvarigt og grundigt.

Aase Olesen (RV):

På det radikale venstres vegne kan jeg give en generelt positiv melding over for lovforslaget om at ændre kontanthjælpen til retsbe-

stemte ydelser. Det er faktisk umuligt på 5 minutter at gennemgå forslaget, sådan som det foreligger, så jeg vil nøjes med ganske overordnet at komme med nogle kommentarer og tage et par enkelte af de problemer frem, som de tidligere ordførere ikke har nævnt. Jeg vil dog allerførst nævne, at vi ser overgangen til kontante og retsbestemte ydelser som en meget vigtig og væsentlig reform, der først og fremmest giver mere tid til rådgivning og vejledning. Det var jo overhovedet bistanndslovens mening, og det har vi hidtil haft meget svært ved at efterleve.

Den historiske udvikling i socialpolitikken har altid gået i en slags pendulbevægelse mellem transbestemte ydelser og mere retsbestemte ydelser, men med den udvikling, vi har i familiemønstret, og vanskeligheden ved at definere et husstandsbegreb tror jeg, at vi i mange år fremover vil være nødt til at koncentrere os om retssikkerheden for den enkelte – med de ubehagelige konsekvenser, det så har for den reelt enlige. Det tror jeg vi skal se i øjnene, og det er selvfølgelig et af de problemer, der er ved denne lovgivning.

Jeg synes, det er opløftende at se, at man ikke bare har kørt en række forsøg igennem, og at forsøgene er lykkedes, for så vidt som alle de kommuner, der har været inde i dem, har ønsket at fortsætte, indtil loven trådte i kraft, men at man også har taget visse erfaringer med ved udarbejdelsen af lovforslaget. Så kan man diskutere, om man har rettet sig nok efter kritikken. Det kan vi se nærmere på i udvalget.

Hovedproblemet bliver selvfølgelig spørgsmålet om det hidtidige levestandard. Det har man søgt løst ved bestemmelsen om de revaliderede og bestemmelsen om dimittendsatsen, og jeg vil ligesom andre gerne være med til at se på de praktiske konsekvenser af dette i udvalget.

Men alt dette er jo i virkeligheden kun halve løsninger. Den radikale løsning på problemet må hedde borgerløn for bestemte grupper, og det er i det lys, vi vil arbejde videre med lovens enkeltbestemmelser. Vi er klar over, at man ikke indfører borgerløn for alle fra den ene dag til den anden, men det er lige så oplagt, at det er den vej, vi skal.

Den foreslåede § 40, stk. 2, opretholder bestemmelsen om, at der ikke kan ydes hjælp til personer under uddannelse. Vi ved samtidig, at der forskellige steder i systemet arbej-

[Aase Olesen]

des med ønsker om at fjerne forældreafhængigheden ved tildeling af Statens Uddannelsesstøtte. Det er uacceptabelt, at vi skal yde kontanthjælp til unge, som går ledige, men så snart de påbegynder en uddannelse, tager vi hjælpen fra dem. Det forarger både de unge og deres forældre.

Vi vil i udvalget se på, hvor langt vi kan komme med vores gamle ønske om at samordne ydelser til unge, og bestræbelserne skal ses i det lange perspektiv, der hedder borgerløn. Vi tror som sagt ikke på borgerløn for alle, men ønsker at starte det for enkelte grupper, sådan som vi i dag har det for folkepensionister med et ikke-indtægtsreguleret grundbeløb, og sådan som vi nu får det i skattereformen for børn fra 0 til 18 år. Det er en beskeden begyndelse, men jeg er sikker på, at det er den vej, vi skal, og at den næste reform hedder ungdomsløn.

Der var, som jeg sagde, et par ting, jeg godt ville trække frem. Min tid er ved at være udløbet, men jeg skal blot her nævne kort, hvad det er. Så kan jeg vende tilbage til det i anden runde. Den foreslåede § 37, stk. 6, mener vi også skal omfatte civile værnepligtige, og lovforslagets nr. 4 kan vi ikke tilslutte os i den foreliggende form. Det drejer sig om tilbagebetalingskravet for ægtefæller. Sådan som det forslag er formuleret, kan vi ikke tilslutte os det.

Endelig vil jeg sige til dem, der har nævnt fagforeningskontingent, at der ikke skal være nogen tvivl om, hvor vi er i det spørgsmål. Vi ønsker ikke at åbne for fagforeningskassernes sugerør til bistandskasserne. Vi mener, den naturlige løsning må være, at medlemmer af fagforeninger og A-kasser, hvis de bliver afhængige af kontanthjælp, kan blive passive medlemmer med deres fulde rettigheder. Det er faktisk på tide, at fagforeningerne begynder at tænke på deres arbejdsløse medlemmer, især nu, da der bliver færre af dem.

Tinning (VS):

Det er jo forårets hjemmearbejde, vi behandler i dag. Der er ingen tvivl om, at socialudvalget står over for et meget omfattende arbejde med dette lovforslag, og det manglede også bare andet. Jeg kan selvfølgelig heller ikke nå at gennemgå alle detaljerne.

Jeg vil godt sige, at sigtet med dette forslag er vi enige i, sådan som det bliver formuleret i de officielle skrifter. Det er klart, at faste ydelser, gennemskuelighed i systemet, mindre kontrol, det er nogle gode målsætninger. Det er lige så klart, at hvis man lægger sine faste ydelser for lavt – og de ligger foreløbig for lavt – så opnår man stort set ikke noget som helst af det, man godt ville. Så opnår man kun den særlige form for værdighed, fru Karen Højte Jensen og hr. Thor Pedersen taler om, og som består i, at man nu ganske klart kan gennemskue, at man ikke har nogen mulighed for at få mere i hjælp.

Løftede man derimod ydelsesniveauet en smule, ville vi få det, som vi vel alle sammen taler om: klienter, som i mindre grad oplevede, at de var underkastet kontrol og ydmygelse under den ene og den anden form, klienter, som i højere grad ville have mulighed for at indgå i det sociale netværk – lad det så være mere eller mindre presset rundt omkring – klienter, der ville have mulighed for selv netop at bidrage aktivt til at løfte sig ud af den situation, som har sendt dem på bistandshjælp. Og vi ville også få sagsbehandlere, som fik mere tid til familiearbejde af den ene og den anden slags, opsøgende arbejde, og hvad ved jeg. Humlen er altså lige præcis, at vi ikke kan skille diskussionen om de pæne målsætninger og så niveauet for ydelserne.

Når det siges i den forsøgsrapport, vi har fået, at det især er for enligboende uden børn, der har modtaget hjælp i over 9 måneder, og for unge udeboende, at man har kunnet konstatere mange mindre fald i den udbetalte hjælp, så er vi altså derhenne, hvor hr. Thor Pedersen er nødt til at se virkeligheden i øjnene. Her handler det altså om, at man peger på nogle bestemte grupper, som under forsøget har fået deres hjælp skåret ned, og for nogle af disse grupper bliver det så oven i købet værre med lovforslaget her. Det er præcis det, der er problemet.

I denne rapport har man også forsøgt at kigge på, hvad det er, der foregår på kontanthjælpsområdet; og det synes jeg er interessant, fordi det kan være svært at gennemskue. Vi har hørt rygterne om, at der nu ikke er så mange familier, som er på bistandshjælp, og det er rigtigt; der er færre familier på forbigående kontanthjælp. Man siger også, at ikke desto mindre bruger man tilsyne-

[Tinning]

ladende flere penge på foretagendet, og det er også rigtigt. Men det, man tipper på uden at kunne dokumentere det fuldstændigt, er, at der faktisk er en udvikling i gang på dette område, således at en stor gruppe familier bliver hængende længere og længere i systemet. Der er altså tale om, at systemet risikerer at splitte folk, sådan at der er nogle, der bliver hængende længere og længere; nogle andre kommer så ud af systemet – og det er helt fint – eller kommer slet ikke ind i det. Men det var jo lige præcis den gruppe, som har brug for hjælp i flere og flere måneder, vi burde tage fat på. Der er det ikke en løsning at sige: nu giver vi alle de andre grupper nogle meget lave ydelser, og det gør vi hurtigt, for systemet er gennemskueligt, og så får vi tid til at hjælpe de andre. Det er lige præcis det, som er en uholdbar genvej.

Så vil jeg godt nævne et par detaljer her til sidst, hvor jeg ikke mener det kan være meningen, at det skal fungere på lige præcis den måde.

Vi ved, at vi i bistanndsloven, som den ser ud i dag, i § 37, stk. 3, har mulighed for at gå uden om dagpengeloftet i tilfælde af høje udgifter til børn eller høje boligudgifter. Dagpengeloftet bliver nu fjernet – det er såmænd en udmærket ting – men det betyder også, at der er nogle, som faktisk vil komme i klemme, nemlig hvis vi tænker os eksemplet med et ægtepar, der måske kun har et barn eller to, men har meget høje boligudgifter. I dag gør man det, når man administrerer, at når man når dagpengeloftet, så siger man: høje boligudgifter, vi går bare videre op. Det kan sagtens lade sig gøre, og folk får stort set det i hånden, de plejer at have. Den går nu ikke længere, for nu er der lagt et loft ind, hvorefter man nok får dækning for sine boligudgifter fuldt ud, men det gør man så ikke alligevel, fordi man med grunddydelse, børnetillæg og boligydelse sammenlagt jo ikke kan komme over 90 pct. af sin hidtidige lønindtægt.

Jeg kunne godt tænke mig på et tidspunkt, enten nu eller i udvalget, at få at vide: hvorfor nu 90 pct.? Jeg ved godt, at vi kender det fra anden lovgivning, men det er jo ikke et argument. Hvad er argumentet for at lægge det på 90 pct.? Er det den nuværende finansministers gamle sang med, at hvis man ikke slår folk oven i hovedet, så får de aldrig lyst til at gå ud og finde sig et arbejde, eller hvad

er argumentet for, at vi skal have præcis denne sats på de 90 pct.?

Jeg skal i øvrigt ligesom fru Aase Olesen sige, at vi har flere ting og detaljer, vi godt ville tage fat i. Det kan være, vi vender tilbage i anden omgang, ellers bliver der jo rig lejlighed til det i socialudvalget.

Konkluderende vil jeg sige: sigtet er godt nok, men hvis der ikke bliver gjort noget ved ydelseniveauet, kan vi ikke være med. Til gengæld ville vi meget gerne være med, fordi der faktisk kan komme noget rimelig fornuftigt ud af dette lovforslag, hvis bare ministeren er en smule forhandlingsvillig.

Arne Bjerregaard (KrF):

Lad mig først sige til de radikale, at vi da gerne skal medvirke til, at vi med tiden får gennemført borgerløn herhjemme. Det vil løse en masse problemer i vort samfund.

Om lovforslaget vil jeg sige, at det da har en vis betydning, at lovgivningen hviler på forsøg. Vi ved jo alle, at der på kontant-hjælpsområdet har været forsøg i en række kommuner med fastere regler for kontant-hjælpsydelse, og det har vist sig, at der på begge sider af skranken har været en mere eller mindre udtalt tilfredshed med forsøgsreglerne. I forvaltningen vel, fordi det gav visse ressourcemæssige besparelser og tilsyneladende mere tilfredse klienter, og klienterne blev vel lidt mere tilfredse, fordi de nu klare kunne se, hvad de efter bestemte regler havde krav på.

Jeg tror, at lovforslaget i den nuværende situation må fremmes, fordi det vel er det fornuftigste at yde bstanden på den måde, selv på grundlag af forsøg – det erkender jeg – som har løbet i for kort tid til at give et helt klart billede.

Men jeg er heller ikke blind for, at vi med lovforslaget egentlig forlader de reelle intentioner i bistanndsloven og den filosofi, der lå bag den, om hjælp og støtte efter behov, hvis jeg ellers forstod debatten ret dengang, og den var jo hed og langvarig.

Den økonomiske og holdningsmæssige udvikling er imidlertid forløbet helt anderledes end dengang forudsat og anderledes, end en hel del i alt fald troede, og denne udvikling umuliggør faktisk en opfyldelse af de store målsætninger, vi havde dengang. Jeg skal ikke undlade at udtale min frygt for, at

[Arne Bjerregaard]

faste regler for ydelsesomfang og -størrelse kan føre til en mere passiv holdning over for de tilgrundliggende årsager til, at bistandsydelse må udbetales, og også for, at der måske kan blive en mere passiv holdning til bearbejdningen af den resignation, som vi er nødt til at erkende opstår hos en gruppe af klienter på området.

På den anden side må jeg sige, at selv om jeg har denne frygt, så er det dog mit håb, at de ressourcer, som nu trods alt bliver frigivet ved denne omlægning, vil blive anvendt til at hindre, at folk kommer på bistand, og at de vil blive anvendt til om ikke en bearbejdning af – det er sådan et grimt ord – så i alt fald en hjælp til de klienter, som er kommet på bistanden, således at de kommer ud af bistanden. Altså sådan, at vi reelt bruger ressourcerne og ikke bare siger: ja men nu har vi klaret det; de får, hvad de har krav på, og så opgiver vi det, som er det væsentligste efter bistandslovens grundlæggende idé, nemlig at hjælpe dem, så de kommer ud af bistanden, og andre, så de overhovedet ikke kommer på bistanden.

I tro og håb herpå kan kristeligt folkeparti anbefale lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg synes, hr. Arne Bjerregaard skylder os en forklaring på bemærkningen om, at nu bygger de nye regler på de gode erfaringer med forsøgene, også når vi kigger på klient-siden. Jeg ved godt, at en af de myter, der bliver spredt, er, at dette forsøg har vist, at klienterne er tilfredse, så derfor kan vi nu lovgive på det grundlag, dog med nogle justeringer. Men det passer jo ikke. I referatet af kontanthjælpsmodtagernes reaktion i den rapport fra følgegruppen, som vi har fået – og det er klart, at man kunne forestille sig, at de, der er gået op i hjælp i kraft af forsøget, siger, at det er et fint forsøg, og de, der er gået ned i hjælp, siger, at det er et dårligt forsøg, men hvis vi nu ser væk fra det og kun tager den gruppe, som ikke har oplevet økonomiske ændringer – er der faktisk lige så mange, der er imod forsøgsreglerne, som der er folk, der er for forsøgsreglerne.

Desuden gælder det faktisk, at kontanthjælpsmodtagerne ikke har oplevet, at der er blevet mere tid. Man snakker så meget om

de frigjorte ressourcer, som kan bruges til det ene og det andet, men de, der har fået kontanthjælpen, har ikke opdaget, at der er blevet bedre tid til dem. De har såmænd heller ikke opdaget, at det er blevet lettere at komme til at snakke med en sagsbehandler. Og ser vi endelig på, hvad undersøgelsen viser, så er det vigtigste resultat formentlig, at den synes at vise, at kontanthjælpsmodtagerne gennemgående slet ikke har opdaget, at der er et kontanthjælpsforsøg.

Hvordan kan det så være? Jo, det er klart, for hele systemet er så fuldstændig og aldeles uigennemskueligt for kontanthjælpsmodtagere, at man sagtens kan køre et forsøg og pålægge kommunerne at informere og sådan noget, men det trænger ikke igennem, for folk ved allerede, når de træder ind på kontoret: nu er jeg i et hus, hvor jeg ikke fatter en brik. Der skal meget til for at nedbryde den forestilling, selvfølgelig fordi de gang på gang på gang har oplevet, at de havde ret.

Tilbage bliver så, hr. Arne Bjerregaard, og det er det, jeg godt vil have forklaret: hvad er det for en tilfredshed hos kontanthjælpsmodtagerne, lovforslaget bygger på? Det må vi have at vide præcist, eller også må vi have at vide, at ministeren mener – efter at have snakket med nogle om, hvordan dette her har fungeret – at nu gør vi det bedste for klienterne. Men der er jo dog en forskel.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg sagde for det første, at der var en vis tilfredshed. Jeg sagde for det andet, at forsøget havde løbet i for kort tid til at give et klart billede. Det indrømmede jeg helt og fuldt, og det, jeg bygger på, er, at der en vis tilfredshed. Det bygger jeg på en TV-udsendelse om det. Jeg bygger det på, at visse i alt fald har udtalt sig direkte og indirekte om, at det var en fordel for dem at vide, hvad de nu har krav på og ret til. Det er altså for mange i dag noget væsentligt, at de ved, hvad de kan få. Hr. Tinning har ret i, at når de kommer derop, så aner de fleste af dem ikke en brik om: hvad har jeg i grunden ret til, hvad kan jeg få, skal jeg slås her hver eneste dag for at få den ret, som jeg er i tvivl om hvad er? Nu er ordningen så klar, at de fleste trods alt finder ud af, hvad de har ret til, og derfor er der en vis tilfredshed.

Pia Kjærsgaard (FP):

Umiddelbart kan jeg da godt se, at der er meget godt i dette lovforslag fra socialministeren. Princippet om, at en eller anden rådgiver eller behandler fra et offentligt kontor skal skønne, hvad en anden person kan få af hjælp, er en utilfredsstillende løsning. Det er mennesker, der skal skønne, og selvfølgelig skønnes der forskert og forskelligt fra kontor til kontor.

Så er spørgsmålet nu, om det bliver bedre, hvis der fastsættes præcise rammer for ydelserne som efter det foreliggende lovforslag, hvor der er tre faste ydelser: grundydelse, boligtillæg og børnetillæg. Hvis der nu lægges faste rammer ind, så rammes de, der har et større behov for hjælp, medens de, der før har klaret sig for mindre, vil få mere eller det samme som hidtil.

Det står i bemærkningerne til lovforslaget, at der er 14 kommuner, der har afprøvet forsøget med at yde forbigående hjælp efter regler, der fraviger bestemmelserne i bistandslovens § 37. Resultatet af denne afprøvning er altså, at hvis denne ordning gennemføres, vil meromkostningerne blive 31 mill. kr. i 1987, 42 mill. kr. i 1988 og så fremdeles. Hvordan hænger disse tal sammen med regeringens udtalelser om, at man forventer nedgang i arbejdsløsheden og dermed forhåbentlig også færre på bistandshjælp? Hvorfor forventer man så fra socialministerens side, at beløbet vil vokse med ikke mindre end 5 mill. kr. på et år?

Jeg vil også godt stille socialministeren det spørgsmål, som jeg finder lige så interessant, nemlig hvad et forenklet system resulterer i af personalebesparelse. Det kan da ikke være rigtigt, som der henvises til i den skriftlige fremsættelse, at man beholder det samme antal ansatte ved at overflytte det sparede personale til andre opgaver. Kan man virkelig trylle arbejde frem til disse personer, og hvilke områder tales der om i rapporten fra følgegruppen?

Et tredje spørgsmål er, hvad det er for kompenserende besparelser, ministeren vil lade modsvare merudgifterne. Selv om disse ikke er endeligt fastlagt, kan ministeren vel give en rettesnor at gå efter. Det vil det også være interessant at få svar på.

Der er sikkert mange andre spørgsmål, der vil komme op til overfladen under udvalgsar-

bejdet. Det kan jeg også forstå på de øvrige ordførere, så indtil da vil jeg sige, at fremskridtspartiet vil stille sig henholdende til dette lovforslag, og på god radikal vis vil vi i første omgang hverken sige ja eller nej til forslaget, men afvente udvalgsarbejdets resultater og afklaringer, og derfor nøjes vi i dag med et måske.

Socialministeren (Elsebeth Kock-Petersen):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for de bemærkninger, der er faldet. Jeg vil selvfølgelig sige mest tak til dem, der har givet tilslutning.

Der er nu det epokegørende – jeg vil godt have lov til at bruge så stærkt et ord – der er nu det epokegørende, synes jeg, ved den debat, vi har haft her i dag, at det jo har været helt gennemgående, at man har været enig i princippet, i sigtet om, at der skal være nogle mere faste ydelser. Det betragter jeg ærligt talt som epokegørende i den forstand, at da man vedtog bistandsloven, som flere partier, mit eget inklusive, stod bag, så mente man jo, at man gennem et skønprincip havde fundet den bedste løsning.

Jeg synes, det er det befriende ved debatten i dag, at vi i virkeligheden erkender, at sådanne bedste løsninger kan vi næsten aldrig finde på et spørgsmål, der involverer mennesker. Derfor synes jeg, der er noget epokegørende i, at selve sigtet, selve princippet med retsbestemte ydelser, altså er noget, der er bred tilslutning til.

Før jeg kommenterer de enkelte ordføreres indlæg, vil jeg fremhæve nogle af de ting, som også blev nævnt i nogle af ordførernes indlæg. Der skal ikke være nogen tvivl om, at det vigtigste set fra min side er, at vi kan komme i en situation, hvor der ikke som i dag er et direkte krav om, at man skal gå ind i enkeltmenneskers privatøkonomi på en meget detaljeret facon. Jeg tror, det ville være svært at nå til det ideelle mål, at vi kan få et bistandssystem, hvor folk i alle henseender føler, at de kan ranke ryggen, for de henvender sig jo, fordi de står i problemer. Men ikke desto mindre mener jeg, det er et godt skridt på vejen, at man kan komme netop i denne retning med et retsbestemt princip, hvor man ikke skal gå ned i detaljer i folks privatøkonomi.

[Socialministeren]

Det har ydermere den fordel, at det skulle give bedre tid til rådgivning og vejledning, og i den forbindelse synes jeg man skal tænke på, at den undersøgelse, der er blevet foretaget af socialforskningsinstituttet, viser, at mange, der henvender sig på bistandskontoret, kun har det sigte at få en økonomisk ydelse og ikke derudover ønsker egentlig rådgivning og vejledning.

Men så vidt jeg husker, viste undersøgelsen, at der var en gruppe på omkring 20 pct., som havde et helt anderledes behov for rådgivning og vejledning ud over den økonomiske ydelse.

Jeg mener ikke, man skal til at dele klienterne op i to forskellige grupper. Jeg mener på den anden side, at man i det daglige arbejde på bistandskontoret er nødt til at være opmærksom på, at der altså vil være nogle, som er interesserede i den økonomiske ydelse og egentlig ikke har behov for mere, og at der derudover vil være nogle betydelig hårdere belastede mennesker, som altså har brug for så meget desto mere rådgivning og vejledning.

Dette skal også være et svar til hr. Arne Bjerregaard, der var inde på, om dette, at man lavede faste ydelser, betød, at man kom til at overse, at der kunne være andre problemer end de økonomiske. Jeg mener, at vi ved at lægge disse principper frem netop har sagt, at der skulle blive bedre muligheder for at give rådgivning og vejledning til de mennesker, der har brug for det.

Derudover er det rigtigt, som nogle af ordførerne også har været inde på, at der også i selve lovforslaget er foretaget en prioritering og en omfordeling. Det, der var opgaven, da forsøget blev sat i gang, var, at der skulle være tale om økonomisk neutralitet, og den omfordeling, der skete, var netop til fordel for børnefamilierne. Dette lovforslag afspejler samme tankegang. Der er altså ikke tale om, at vi herigennem får nogle besparelser igennem; tværtimod vil der, som det fremgår af lovforslaget, være tale om nogle ekstraudgifter på grund af nogle af de forbedringer, vi gennemfører.

Jeg vil gerne nævne en anden gruppe i den forbindelse, som jeg også føler det kan være nødvendigt at interessere sig specielt for. Det er revalidenderne, altså dem, vi gennem uddannelse og tilbud på anden facon prøver at få ind i et mere positivt forløb,

hvor den måde, reglerne har fungeret på hidtil, har kunnet give en vis usikkerhed om, hvordan man overhovedet var stillet.

Nogle af ordførerne stillede nogle mere konkrete spørgsmål, herunder spørgsmålet om fagforeningskontingent og andre enkeltudgifter, hvis jeg må have lov til at bruge det udtryk. Ja, men hvis der er enighed om, at vi skal have et princip, der går ud på retsbestemte ydelser, kan vi jo ikke bagefter sige, at der for øvrigt også skal tages en hel række andre ting med ind; for hvis princippet om retsbestemte ydelser skal have en værdi både for folk og for forvaltningerne, må der også være det indhold i det, at der er tale om en retsbestemt ydelse og ikke om en lang række andre ting. Der vil stadig væk efter bistandslovens regler være mulighed for at dække særlige enkeltudgifter, men hvis vi skal begynde at pinde ekstra ud, at man kan tage den ene og den anden ting med, har man jo i virkeligheden på forhånd udhulet retsprincippet.

Der blev særlig nævnt spørgsmålet om den anvendelse af dimittendsatsen, der er ført ind i lovforslaget. Baggrunden for dette er simpelt hen, at der ikke er noget begreb, der hedder arbejdsmarkedets mindsteløn. Derfor har vi måttet finde et andet begreb, og så har vi taget dimittendsatsen, fordi det samtidig udtrykker, at vi indfører det begreb i bistandsloven, at man er sikret dimittendsatsen. Man skal være opmærksom på, at de situationer, hvor vi overhovedet bruger det begreb, er situationer, hvor man netop ikke tidligere har haft indtægt.

I opfølgningen af rapporten har vi brugt de fleste elementer i forsøget, men på grund af nogle kritikpunkter under forsøgsforløbet og i rapporten er der også ændret i modellen. Det væsentligste er, at vi har prøvet at lave et mere forenklet princip om det hidtidige levestandard, og desuden har vi prøvet at rette op på spørgsmålet om revalidender, som jeg var inde på før.

Vi har nogle gange både her i folketinget og i folketingets socialudvalg diskuteret spørgsmålet om samboendes situation, og jeg håber, at nogle af de problemer, den har givet anledning til, også har fundet deres løsning herved.

Fru Pia Kjærsgaard stillede mig nogle spørgsmål om svingningerne i udgifterne og om nedskæringen af personale. Når vi regner

[Socialministeren]

det ud i ministeriet, må vi selvfølgelig sammenligne med den samme gruppe, som har været med i forsøgsperioden; vi kunne ikke lave en model, der tog højde for, at der rent faktisk ville ske et fald i kommunernes udgifter, når det, vi skulle belyse, var, hvordan en model fungerer.

At der på grund af regeringens generelle økonomiske politik vil ske det, at kommunerne – det er det, der er sket, og det vil givetvis også ske fortsat – får færre udgifter totalt, fordi der er flere mennesker, der kommer i beskæftigelse, er en anden ting, men når vi skal sammenligne udgifterne, må vi gå ud fra de modeller, der foreligger.

Fru Pia Kjærsgaard spurgte videre, om der bliver foretaget nedskæringer i personalet på bistandskontorerne. Det kan jeg svare på med at henvise til det, jeg sagde indledningsvis, nemlig at det ikke er det, der er hele formålet med denne proces. Formålet er dels at få et bedre system set fra brugernes side, dels at få omfordelt nogle ressourcer, sådan at sagsbehandlerne i mindre grad skal bruge tid og kræfter på tabeller og snagen, hvor de måske nogle gange føler sig mere som bankassistenter end som egentlige socialrådgivere, således at man får vægten lagt over i retning af, at der bliver mere tid og plads til den sociale indsats.

Jeg håber, at vi igennem udvalgsarbejdet ikke bare kan få afklaret de uenigheder, der måtte være, men at vi også kan komme frem til nogle fælles synspunkter om, hvordan dette her skal føres ud i livet. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg lægger stor vægt på det ud fra nogle principielle holdninger. Jeg håber, at vi under udvalgsarbejdet kan få nogle gode og saglige diskussioner, men jeg håber også, at det må have det sigte, at vi også i sidste ende kan få lovforslaget vedtaget, således at såvel borgerne som kommunerne har mulighed for at få tilrettelagt tingene og sat sig ind i dem, inden det skal træde i kraft.

Jeg vil gerne afslutningsvis fremhæve selve den metode, der her er brugt til at lave lovgivning på, altså dette, at man har et forsøg kørende i nogle kommuner og altså prøver at ændre tingene mere på grundlag af det virkelige liv end på grundlag udelukkende af betænkninger. Jeg tror selv, det er en god metode. Så kan vi diskutere, hvordan man skal udlægge det, der står i rapporterne – jeg mener absolut, det overvejende er positive kon-

klusioner, man skal drage – men jeg mener under alle omstændigheder, at det giver et mere nuanceret og bedre grundlag at lovgive på. Det kan godt være, det er lidt mere besværligt – det ved jeg nu ikke engang om det er – men jeg vil gerne slå et slag for, at vi er opmærksomme på, at det at bruge en sådan metode er en fremgangsmåde, som vi kunne have glæde af også inden for andre områder. Det giver måske et mere nuanceret og mere uoverskueligt billede, men giver altså også på den anden side et bedre billede af det virkelige liv, når vi skal tage stilling til den lovgivning, vi skal gennemføre her i huset.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg skal takke ministeren for to af svarene. Det er så rart, når der bliver svaret på de spørgsmål, man stiller heroppefra. Jeg er nok nødt til at stille mig tilfreds med svaret på mit første spørgsmål, nemlig at ministeren tager udgangspunkt i situationen, som den ser ud i øjeblikket. Det må jeg tage til efterretning og håbe på, at regeringens optimisme vil leve op til, at der bliver nogle fald i disse udgifter, men det vil tiden jo vise, hvis lovforslaget skulle blive gennemført.

Det andet svar er jeg ikke så tilfreds med, for når det nu er et forenklingslovforslag – det lægger ministeren i hvert fald op til – skulle det også være mere enkelt for den enkelte sagsbehandler, og dermed må der også blive frigjort mere tid. Derfor må den rådgivning, ministeren taler om, føre til, at der kan frigøres personale. Jeg er imod, at man, når man i en eller anden offentlig institution kan frigøre noget personale, fluks opfinder nye stillinger. Det findes ikke i det private erhvervsliv, og derfor kan jeg ikke rigtig se, at det skal gøres i det offentlige.

Jeg fik ikke svar på det tredje spørgsmål. Der står højt og tydeligt, at merudgifterne vil blive modsvaret af kompenserende besparelser. Ja men hvad er det for nogle besparelser? Ud fra mit partis grundholdning går jeg meget op i, om der foreligger besparelser, og derfor kunne jeg godt tænke mig, som jeg sagde i min ordførertale, bare at få en rettesnor for, hvad disse besparelser vil være.

Mette Groes (S):

[Mette Groes]

Ministeren fremstiller det som et frem-skrift, at personer med lave indtægter er sikret en hjælp på 4.400 kr., men i øjeblikket er det jo sådan efter den gældende lov, at de har mulighed for hjælp op til dagpengemaksimumssatsen på 5.300 kr., og den gennem-brydes, som hr. Tinning før var inde på, ved større boligudgifter. Det vil altså sige, at klienter, hvis levestandard er nedslidt på grund af lang tids dårlig indtægt, efter den nugældende lov vil have større mulighed for at få hjælp til de udgifter, som de har været vant til at kunne klare, før indtægtsnedgangen satte ind.

Spørgsmålet om, hvorvidt man skal afholde enkeltudgifter eller man ikke skal, er udelukkende et spørgsmål om, hvor ministeren vil putte dem ind. Hvis ministeren er indstillet på at putte dem ind i de beløb, som gælder i øjeblikket, bliver der ikke noget problem, men hvis det viser sig, når man sammenligner mulighederne for at få hjælp i øjeblikket med det, som ministeren foreslår nu, at der vil være et meget stort antal mennesker, der bliver stillet ringere, kan det ikke nytte noget, at man for at opnå en vis ensartethed i det, som nu ligger på bordet, udelukker folk fra at få en hjælp, som de tidligere har kunnet oppebære. Det er rigtigt, at der er afsat flere penge til området, end vi plejer at bruge, men det er jo af hensyn til ensartetheden, man har gjort det, og ministeren må indrømme, at der i en række tilfælde vil være mennesker, der kommer i klemme, fordi de ikke vil kunne klare ganske almindelige faste udgifter med de beløb, som er afsat nu.

Jeg tror altså, at ministeren i stedet for på forhånd at afvise at se på disse spørgsmål skulle tage til sig, at vi er flere, der mener, at ydelsesniveauet er for lavt, og at det nok også vil være en god idé at indføre mulighed for at supplere ydelserne, for ellers bliver ministeren tvunget til at gå endnu højere op i ydelsesniveau.

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Fru Pia Kjærsgaard stiller spørgsmål om de sparede administrative ressourcer, som også jeg argumenterede for. Der er ikke tale om, at der oprettes nye stillinger; der er tale om, at det samme personale, de samme sagsbehandlere, som måske er socialrådgivere, i

stedet for at skulle lave budgetter for klienterne – hvad de i øvrigt ikke er uddannet til at gøre – kan bruge deres uddannelse til det, de har lært, nemlig at give råd og vejledning og hjælpe klienterne til at komme ud af den sociale situation, de er kommet i. Det er en langt bedre udnyttelse af det personale, der er i kommunerne, og det vil sige, at det virker yderligere i retning af, at antallet af bistandsklienter vil falde. Faldet i antallet af bistandsklienter, som har været efterlyst, skal jeg oplyse har været mellem 30 og 40 pct. i 1985 i mange kommuner.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg ved ikke rigtig, hvor meget mere man kan trække ud af dette her, men jeg forstår det ikke, og det kan selvfølgelig være min skyld – det kan også være andres skyld. Men det er stadig væk sådan, at der er lagt op til en forenkling. Nu siger hr. Thor Pedersen, at der skal mere tid til. Ja men selve lovforslaget lægger op til forenkling; hvordan kan man så bevare de samme sagsbehandlere? Det synes jeg er temmelig ulogisk og inkonsekvent. Vil det sige, at hver klient måske nu skal have tre sagsbehandlere?

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Situationen i dag er rent faktisk den, at mange sagsbehandlere egentlig ikke har den fornødne tid til at give råd og vejledning, fordi tiden går med det nøgne egentlige bistandsarbejde: at sikre de pågældende personer deres underhold. Nu bliver det at sikre kronebeløbene beregningsmæssigt en mindre ting, således at de kan beskæftige sig med det væsentlige, nemlig at bringe klienten ud af den sociale situation, der betinger bistandshjælpen, og det er da en gevinst, forstår jeg, set ud fra samtlige politiske synspunkter.

Agerschou (SF):

Jeg tror, det er første gang, jeg kan konstatere, at jeg er enig med hr. Thor Pedersen. Det var et flot indlæg, som forhåbentlig satte tingene på plads for fru Pia Kjærsgaard.

Socialministeren sagde i sit indlæg, at det er epokegørende, at der er bred tilslutning til

[Agerschou]

princippet om retsbestemte ydelser. Det er rigtigt, at der er bred tilslutning, men det chokerer mig faktisk, at socialministeren kan kalde det epokegørende. Enten har socialministeren travlt med at opstille et monument for sig selv, eller også har socialministeren ikke haft tid til at følge med i den daglige socialpolitiske debat. Det er nemlig ikke særlig epokegørende at kunne konstatere i dag, at der er bred tilslutning til et princip om retsbestemte ydelser; den brede enighed har faktisk eksisteret gennem meget lang tid.

Socialministeren nævnte ganske rigtigt, at en rapport fra socialforskningsinstituttet viser, at der i dag er en stor gruppe mennesker, som bliver nødt til at henvende sig på bistanndkontorer for at få kontanthjælp til de daglige fornødenheder, der faktisk kun har behov for økonomiske ydelser. Det er helt korrekt, og der er ikke nogen grund til at påtvinge de pågældende rådgivning og vejledning. Problemet er bare, at adskillige i den pågældende gruppe ender med at have brug for rådgivning og vejledning, fordi ydelserne i mange tilfælde er alt for lave.

Socialministeren var inde på, at nu, hvor vi er i gang med at opstille en forenklet model, kan det ikke nytte, at vi foreslår, at sådan noget som fagforeningskontingent og A-kassekontingent også bør indgå i modellen. Når vi nævner det, hænger det sammen med, at vi mener, at det generelle ydelsesniveau for nogle af grupperne simpelt hen er for lavt – jeg nævnte i mit første indlæg unge og enlige forsørgere – så det er umuligt for de pågældende at betale fagforeningskontingent og A-kassekontingent ud af det beløb, de rent faktisk modtager. Vi mener, det er vigtigt, at de pågældende fastholder en tilknytning til arbejdsmarkedet, og jeg kan ikke forstå, at man ikke skulle have mulighed for ud af sine ydelser at betale et fagforeningskontingent og et A-kassekontingent.

Socialministeren nævnte, at det var en god metode, man havde brugt her: i stedet for at sætte eksperter i gang med at lave betænkninger har man lavet et decideret forsøg. Jeg synes også, det er en fin metode. Jeg har tit det imod betænkninger, at de er så utrolig tykke, når man skal i gang med at læse dem.

Jeg synes, det er en god metode, men jeg synes, det er et problem, at socialministeren bagefter lader, som om der slet ikke er foregået noget forsøg. Jeg synes ikke, at man i

lovforslaget har taget tilstrækkeligt hensyn til de vurderinger og konklusioner, der er fremkommet i rapporten om kontanthjælpsforsøget. Jeg indrømmer gerne, at den rapport også er utrolig tyk, men alligevel ville jeg mene, at socialministeren i sit forslag i langt højere grad burde have taget hensyn til de vurderinger, der er fremkommet i rapporten.

Aase Olesen (RV):

Jeg er selvfølgelig ked af, at ministeren ikke fandt anledning til at kommentere den situation, som jeg i virkeligheden mener er utålelig at leve med, nemlig at vi behandler unge så fuldstændig forskelligt i de forskellige systemer, men det er jo ikke kun borgmestre, der skal være forsigtige, det er også en ministerdyd, det forstår jeg godt.

Men så vil jeg lige komme ind på det, som jeg ikke nåede i mit første indlæg, og tage udgangspunkt i det, ministeren sagde om, at klienterne ikke skal deles op i to kategorier. Det, jeg ville have sagt, var, at der findes et forslag til en anden måde at løse disse problemer på fra den såkaldte socialreformklub, hvor en af ministerens forgængere, tidligere socialminister Bent Rold Andersen, har været med til at udarbejde forslag, hvor man netop deler folk op ud fra den kendsgerning, at de mennesker, man har på en socialforvaltning, faktisk er forskellige. Der er mennesker, som kommer, alene fordi de har det problem, at de mangler arbejde. Men der er altså også andre, og jeg nævnte de civile værnepligtige. De er ikke sociale klienter på nogen måde, og jeg mener, at ministeren burde have taget dem med i sin undtagelsesbestemmelse, som jeg sagde først.

Derefter vil jeg vende tilbage til punkt 4 om tilbagebetalingskravet. Jeg mener ikke, at man skal fjerne tilbagebetalingskravet og den gensidige hæftelse, men der er tilfælde, hvor den ene ægtefælle ikke er vidende om, hvad den anden gør, og hvor vedkommende altså i tilfælde af separation og skilsmisse kan risikere at skulle betale skat eller tilbagebetale kontanthjælp, som man hverken har været med til at anvende eller har vidst nogen sinde blev tildelt. Det er sådan set det, der er problemet her. Jeg tror altså, at vi skal se nøje på den bestemmelse.

Hvad angår den overordnede økonomi, tror jeg, socialministeren sagde, at der var

[Aase Olesen]

tilstræbt økonomisk neutralitet. Det kan jeg for så vidt godt forstå, og det vil enhver regering gøre, men med de små beløb, der er tale om her, sammenlignet med den enorme bevilling, der går til socialministeriet hvert år, kan det ikke blive et spørgsmål om 30 eller 50 mill. kr. Jeg kunne fristes til at sige, at nu, hvor vi lige har sparet 500 mill. kr. til TV 2, kan det være, vi kan finde nogle dér.

Tinning (VS):

Jeg er enig med fru Aase Olesen i hendes afsluttende bemærkninger. Jeg mener, at det ikke kan være 10, 20, 30, 50 eller 100 mill. kr., der skal afgøre denne sag; for dels er der tale om, at det er et meget stort beløb, vi opererer med på socialministeriets budget, dels er der tale om, at penge brugt umiddelbart på et ordentligt ydelsesniveau faktisk kan betyde, at der spares penge i den anden ende, fordi det måske lykkes at forebygge nogle sociale problemer i stedet for bare at lade dem eksistere videre.

Jeg vil gerne for forståelsens skyld og måske især af hensyn til hr. Thor Pedersen og sådanne personer prøve at anskueliggøre problemet, sådan som jeg ser det. I et af hjørnerne i lovforslaget foreslås det, at man i modsætning til i dag, hvor huslejen tit udbetales en gang hvert halve år, hvis det er terminsudgifter, det handler om, skal udbetale boligtillægget en gang om måneden. Det er jo en god ændring, ikke sandt? Dermed siger vi til folk, at de selv må finde ud af at betale husleje, at de selv må administrere det, og at det ikke kan være meningen, at vi skal sidde og lave den opsparing for dem. De får deres boligudgifter dækket én gang om måneden.

Men hvis man samtidig vælger at lægge sit ydelsesniveau så lavt, at folk f.eks. får problemer med at betale A-kassekontingent og fagforeningskontingent – og det ved vi jo at de får, for der er forsøgskommuner, der har påpeget, at de får problemer med det – hvad gør folk så, hvis de gerne vil være i fagforening eller i A-kasse? Folk, der tager det alvorligt, regeringen siger om, at det er meget vigtigt at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, bruger selvfølgelig nogle af de penge, som egentlig skulle lægges til side til en senere husleje, til at betale deres fagforeningskontingent med. Det er meget rimeligt og fornuftigt i den situation, de bringes i. Hvad skal

der så ske med sådan nogle folk? De skal administreres, når de på et tidspunkt ikke kan betale huslejen, og så har vi da lige præcis lavet en overadministration og overbureaukratisering og noget, der fordyrer det hele, bare fordi man ikke kan tage sig sammen til at lægge et ordentligt ydelsesniveau. Det er da den slags manøvrer, som simpelt hen er for dumme.

Jeg kunne også godt tænke mig at vide, hvor meget pres der nu kommer på det, der kommer til at hedde § 46, stk. 1 og 2, altså enkeltudgifterne. Jeg tror, vi skal have det afklaret i udvalget, for det kommer an på, hvordan man reviderer kontanthjælpscirkulæret, men det lave ydelsesniveau kan jo meget vel føre til, at man nu skal til at sidde og fedte rundt i, hvor mange af de udgifter, folk har, der er rimelige nok, og som vi kan dække over bistandslovens § 46, stk. 1 og 2, og så er vi igen lige vidt: så har vi igen produceret mere arbejde, mere administration, mere bureaukrati, ene og alene fordi man ikke kan finde ud at lægge et ordentligt ydelsesniveau. Det er det, der er galt.

Ministeren siger, at man har været nødt til at indføre dimittendsatsen, fordi der ikke er noget, der hedder arbejdsmarkedets mindsteløn. Ja men hvis det virkelig er problemet, kunne man jo have skrevet dimittendsats plus 1.000 kr., reguleret efter prisudviklingen. Det kan ikke være det, der er den egentlige forklaring, og jeg synes, vi på et tidspunkt må have fat i, hvad der er den egentlige forklaring.

Jeg spurgte også, hvad der er argumentet for de 90 pct. af lønindtægten, hvorfor man ikke må få en hjælp, der er højere. Det spørgsmål vil jeg forsøge at få besvaret senere.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi siger: opgaven er ikke, som ministeren siger, stillet sådan, at vi skal have økonomisk neutralitet; det er alt for kortsynet at se sådan på det. Jeg mener, vi skal sige til os selv: vi laver nogle kvalificerede beregninger, og vi vil gerne lave et system, som sikrer økonomisk neutralitet f.eks. over en femårig periode. For jeg er overbevist om, at man ved at lægge et ordentligt ydelsesniveau undgår at producere flere sociale problemer og fastholde dem, der allerede er der, og så kan man for alvor få frigjort kræfter også til forebyggende og op-søgende arbejde. Selvfølgelig kan der så ikke

[Tinning]

alene undgås menneskelige tragedier, men der kan faktisk også enten bevares neutralitet eller spares penge. Jeg mener, det er vigtigt, at vi kigger mere end bare et enkelt år frem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Ivar Nørgaard (S), Kent Kirk (KF), Tørnæs (V), Gade (SF), Niels Helveg Petersen (RV), Nør Christensen (CD), Albrechtsen (VS), Kofod-Svendsen (KrF), Ove Jensen (FP) og Maisted (FD) har meddelt mig, at de ønsker til statsministeren og udenrigsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke oplysninger kan statsministeren og udenrigsministeren give folketinget om resultatet af drøftelserne i EF-Ministerrådet mandag den 27. januar 1986 vedrørende regeringskonferencens forhandlingsresultat – den såkaldte EF-pakke?«

(Forespørgsel nr. F 23).

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 24. januar 1986, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.49
